

Ivö kyrka

56.1038, 14.4117

Ivö kyrka är troligen ursprungligen uppförd på 1220-talet av ärkebiskopen Andreas Sunesson, som också lät uppföra en borg åt sig själv på andra sidan Kyrkviken.

Det finns olika teorier om varför Ivö kyrka byggdes vid stranden av Kyrkviken och inte på höjden mitt i byn. En är att platsen bredvid Sankta Ursulas källa ansågs helig och att därför uppfördes kyrkan där. En annan teori är att biskopen byggde kyrkan på ett ställe dit han lätt kunde ta sig med båt från sin borg Ivöhus mitt över viken.

Om Sankta Ursulas källa som en gång i tiden sades kunna ge vin får du höra mer om i slutet av denna berättelse.

Kyrkan som under medeltiden var helgad åt Sankta Ursula var en av de första som byggdes av tegel. Materialet togs från Klacken i form av bränd kalk och grus, och teglet tillverkades och brändes sedan på slutningen på stranden söder om kyrkan, där man fortfarande kan finna rester från tegeltillverkningen.

Den östra gaveln på den ursprungliga kyrkan kröntes av tre tinnar som än idag har kvar de ursprungliga tegelpannorna. Den västra gaveln såg ut som den östra men revs till största delen när tornet byggdes i slutet av 1700-talet. Ingången till kyrkan som låg åt söder hade troligen ett vapenhus byggt i trä.

Tegelpannorna på yttertaket låg kvar ända till 1890 då de togs bort och taket täcktes av tjärpapp. 1922 lade man cementtegel ovanpå pappen. Det gulröda tegeltaket som finns på kyrkan idag tillverkades i Weberöd och lades dit 1958.

Troligen har Ivö kyrka redan från början ägt en klocka som man tror var placerad i en klockstapel strax söder om kyrkan. Under en period var den dock upphängd mellan två träd på kyrkogården med endast ett tak över, men då tornet var färdigt hängdes klockan på plats där. Tornet påbörjades år 1785 men i brist på medel blev det inte färdigställt förrän in på 1820-talet, då även vapenhuset byggdes till.

En ny kyrkklocka inköptes i slutet av 1950-talet samtidigt som den gamla göts om.

Man vet inte mycket om kyrkans historia fram till slutet av 1700-talet då kyrkan var i dåligt skick och i stort behov av en reparation. Man vet också att Ivö kyrka från början hade ett innertak av trä, men att det byttes ut i början av 1500-talet mot tegelvalven.

Den nuvarande sakristian vid norra väggen byggdes 1939, fram till dess hade sakristian varit placerad bakom altaret på östra väggen.

En par stora reparationer av kyrkan genomfördes på 1920- och mot slutet av 1930-talet. Vid den senare reparationen fick kyrkorummet sitt nuvarande utseende, med predikstolen placerad vid norra väggen. Altarets placering och utformning ändrades också i samband med att sakristian flyttades. Samtidigt tog man fram de medeltida kalkmålningarna på korets östra vägg som under lång tid varit övermålade. Målningarna som anses vara från 1300-talet föreställer höger om altaret kyrkans skyddshelgon Sankta Ursula med följe, och till vänster om altaret ser vi Sankta Katarina av Alexandria.

Kyrkan har haft tre olika altaruspsatser. Det första var ett altarskåp med Sankta Ursula i centrum. När man på 1720-talet satte in en ny altartavla skuren i trä med motivet Den heliga nattvardens instiftande, såldes enligt uppgift det gamla altarskåpet och kom i privat ägo.

Vid den stora restaureringen på 1820-talet skaffades ett altare med predikstol över. Predikstolens framsida var altartavla som visade Frälsaren på korset, en dödskalle och två korslagda benknor. Den gamla altartavlan blev då uppsatt på läktarens framsida. Den nuvarande altartavlan är en kombination av de bägge senaste.

Den nuvarande predikstolen är uppsatt 1920, byggd av snickaren Nils Djurberg i Kiaby.

Det vackra altarkorset och vaserna i silver designade av den danske hovjuveleraren och silversmeden Wiven Nilsson.

I den gamla altarskivan förvarades en relikdosa innehållande ett par benbitar och ett antal linnefragment som anses vara Sankta Ursulas relikier. Relikskrinet med innehåll förvaras numera på Lunds universitets historiska museum.

Dopfunten av sandsten är från tidigt 1200-tal.

Kyrkan nuvarande orgeln byggdes 1955 av orgelmästare Wilhelm Hammersam i Köpenhamn. 1995 togs orgeln ur bruk och en ny elektronisk orgel av märket Allen införskaffades.

En legend om Ursulas källa berättar att källan under gynnsamma omständigheter kunde ge vin i stället för vatten. Under en julafton sände ärkebiskopen en tjänare till källan. Han kom hem med vin och beordrades genast tillbaka till källa för att hämta påfyllning. Han förbjöds att titta i kannan eller smaka på drycken. men tjänaren var nyfiken och bröt mot förbudet, och källan har sedan dess enbart gett vatten.

Källor:

Bok: "50 kyrkor i nordöstra Skåne". Regionmuseet Kristianstad. ISBN 978-91-977127-7-4